

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos XIV. — Izdan in razposlan dné 12. februarja 1907.

Vsebina: Št. 24. Ukaz, s katerim se izdajajo predpisi v zabrambo nezgod in v varstvo zdravja delavcev v obrtnem izvrševanju nadtalnih stavb.

24.

**Ukaz trgovinskega ministra v po-
razumu z ministrom za notranje
stvari z dne 7. februarja 1907. l.,**

**s katerim se izdajajo predpisi v zabrambo nezgod
in v varstvo zdravja delavcev v obrtnem izvrše-
vanju nadtalnih stavb.**

V obrtnem izvrševanju nadtalnih stavb in dru-
gih stavbnih del, ki so v zvezi s takimi stavbami, se
je ravnati po naslednjih predpisih, ne kraté zadevnih
določil stavbnih redov:

I. Predpisi v zabrambo nezgod.

1. Temelji.

§ 1. Kadar se kopajo temelji, ter ob zemeljskih
delih sploh je obračati posebno skrb na varno pod-
piranje. Izpodkopovati zemljo je nedopustno. Rob
jame mora biti vsaj pol metra na široko brez vsake
obremenitve z zemljo, gradivom i. d. t. r.

Ako je nastalo deževje, je treba stene, oziroma
podpore, preden se začne delati, in med delom od

časa do časa preiskati, ali so trdne, in po uspehu
ukreniti potrebne varnostne naredbe.

Poleg stoječih zgradb se smejo, ako imajo te
zgradbe manj globoke temelje nego nova stavba,
novi temelji izvršiti in za to potrebna zemlja izko-
pati le kos za kosom in sicer vsakčes v dolžini, ki
ne presega 2 m.

2. Rovi za vodnjake, kanali in greznice.

§ 2. Rovi za vodnjake s kvadratnim prerezem
se morajo v vseh okolnostih tesarsko obiti. Okrogli
rovi se smejo, če se ne obzidajo, izkopati le v popol-
noma trdem svetu.

Kadar se obzidava vodnjak, se sme ob vodo-
ravni legi obojnih hlodov na enkrat odstraniti le po
en hlod in sicer šele tedaj, kadar je zidava do
spodnjega roba tega hloda zadaj trdno napolnjena.
Kjer je svet zelo rahel, prodnat itd., se na celo višino
rahle plasti sveta tesarsko delo sploh ne sme odstra-
niti, temveč se mora zadaj napolniti in zasuti. Pri
zabijalnem tesarskem delu se mora zidovje enega
polja zadaj zamašiti do prihodnjega vodoravnega
venca, preden se odstranijo navpični zabijalni hlodi
(obojni hlodi).

Gradivo, s katerim je zidovje zadaj zamašeno,
se mora vedno trdno naphati.

V vodnjakovem rovu je tik nad glavo delavcev
narediti branilen strop, pod katerega lahko stopijo
delavci, da se varujejo pred padajočimi predmeti.

§ 3. Preden se spusti ali gre kdo v vodnjak ali vodnjakov rov, se mora brez ozira na njegovo večjo ali manjšo globočino, prav tako kakor preden vstopi kdov že rabljene greznice in stare kanale, ugotoviti, ali ni v njej dušilna sapa. To je ugotoviti tako, da se počasi spušča vanj navadna svetilnica z gorečo lučjo, ali kako drugače zanesljivo.

Če se je s tem, da je ugasnila luč, ali z uspehom morda opravljenega drugačnega poskusa določilo, da je notri dušilna sapa, jo je treba odstraniti z zračnimi sesalkami ali ventilatorji, če jih ni, pa tako, da se vlije vroča voda ali da se spusté vanj vedra z neugašenim, poprej z vodo politim apnom.

Če je domnevati, da so v rovu razpočni plini, se ne sme izvršiti poskušnja z gorečo lučjo.

Poskušnjo zraka je vsekakor ponavljati tako dolgo, da se pokaže uspeh brez zadržka.

3. Apnenice in druge globenice.

§ 4. Apnenice in druge globenice, ki so nevarne prometu na stavišču, se morajo pokriti tako, da se ne udró, ali zadostno trdno zagraditi.

4. Odri.

a) Vobče.

§ 5. Vsak oder je treba strokovnjaško napraviti iz zdravega, namenu primerno močnega in s prejšnjo rabo v njegovem prerezu ne oslavljenega lesa varno, da ustreza napredku zgradbe.

Za podiranje odrov je ukreniti pripravne uredbe, da se morejo trami, stebri, vodi, sponi in druge velike in težke sestavine odra spuščati varno po vrvi ali kako drugače spraviti doli brez nevarnosti za osebe, ki so pod odrom.

Iz lesa moleče žeblje je treba odstraniti ali zavihniti, če le mogoče pred prevozom, vsekakor pa preden se lesenina dalje rabi.

Kadar se naklada gradivo na odrih, je skrbeti za to, da se s tem ne ovira promet.

b) Odri na dolgih stebrih („lantenah“).

§ 6. Pri odrih na dolgih stebrih morajo dobiti stojala trdno oporišče in počezni vodi varno ležišče; ako se celi oder ali posamezni njegovi deli rabijo postrani, je treba narediti zadostno močno križno oporo. Izvanredni odri, na primer odri za stolpe, za razsežne prestave i. d. r. se morajo umetno povezati.

V vseh odrovih nadstropjih je položiti primerno gosto močne in široke deske, kojih konci ne smejo čez viseti. V zabrambo, da se ne zvrnejo ljudje z odra in da ne pada doli gradivo ali orodje, je narediti doprso ograjo in na zunaj vznožne hlode.

Komunikacijo k različnim odrovim nadstropjem in med njimi je urediti z mostički, stopnicami, lestvami, toda vedno tako, da je moči priti na odre in delovne moste samo od nadstropja do nadstropja.

c) Iz zida moleči odri.

§ 7. Pri odrih, molečih iz zida, se morajo hlodi znotraj tiščati navzdol z varnimi opiracami ali zunaj z zadostno močnimi oporami podpirati proti zidu; tudi je s primernimi utrdili zabraniti, da se ne izmaknejo po strani.

d) Lestvični odri.

§ 8. Lestvične odre je treba zatrditi z dijagonalnimi prečnicami in, da se kdo ne zvrne z odra, na zunaj zavarovati z doprso zagradbo in, ako je prostor, ki ostane prazen med odrovim potom in steno poslopja, širji nego 0,4 m, tudi na znotraj.

Deske, po katerih se hodi, morajo ležati na klinih in naj na obeh straneh molé za vsaj 0,2 m čez kline.

Lestvice se morajo varno, trpežno zvezati s hlodi, molečimi iz zgradbe, ter tudi branilne deske (doprse zagraje) z lestvenicami.

e) Viseči odri.

§ 9. Viseči odri se smejo obesiti le na zadostno močnih in varno pritrdjenih iz zgradbe molečih vodih in z vrvmi. Pri montažah se lahko rabijo namesto vrvi tudi verige in togi železni drogi, ki so dovolj trdni.

Največje število delavcev, ki se pripusté na viseči oder, in pripustno najmanjšo debelost nosilnih vrvi, je zabeležiti na visečih odrih stalno in razločno čitno.

Vsak vitel mora imeti zaporno kljuko in zavoro, vsako zobovje mora biti pokrito z obrambnimi klapami.

Vsak viseči oder je s primernimi pripravami zavarovati, da se ne ziblje.

f) Odri na stolicah (kozačah).

§ 10. Stolice (odrove kozače) brez zatrditve po dolgem so nedopustne; taka zatrditev se mora izvršiti vsaj z opornicami, ki so zbite s sponami.

Kadar se postavljajo stolice na zemlji, je skrbeti za dovolj trdno podlago; kadar se postavljajo na odrih, ne smejo stolice nikdar sloneti na tramih samih, temveč morajo sloneti na gosti in dovolj močni podlagi iz desk.

Pri odrih na stolicah, ki so 1·9 m visoki ali več, ter če se dva odra na stolicah postavita drug na drugega, je pod iz desk obdati s postavljenimi vzožnimi hlodi in razen tega se morajo napraviti doprsne zagraje.

g) Učni odri.

§ 11. Pri učnih odrih je — negledé na strokovnjaško sestavo — skrbeti za primerno zavarovanje dohodov in delovnih prostorov na odru. Tudi razdirati se smejo učni odri le pod strokovnjaškim vodstvom.

h) Preiskovanje odrov.

§ 12. Odre je treba vsaj vsakih štirinajst dni, zlasti pa po viharju in vselej potem, kadar je bila gradnja dalje časa prekinjena, strokovnjaško preiskati gledé njihovega rednega stavbnega stanja; viseče odre je preiskati pred vsako rabo, pritrditev njihovih iz gradnje molečih tramov pa vsak dan. Najdene nedostatke je odpraviti, preden se začne delo.

i) Obremenitev odrov.

§ 13. Odri se smejo obremeniti le tako, kakor ustreza načinu njih zgradbe. Iz zida moleči odri, lestvični odri in viseči odri se smejo rabiti za montiranje železnih in lesenih konstrukcij le tedaj, če so sestavljeni posebni obremenitvi primerno. V ostalem se smejo taki odri rabiti le za taka dela, ki ne zahtevajo zbiranja delavcev in kupičenja gradiva, torej le za pleskarska dela, barvanje i. d. r.

k) Odprtine odrov.

§ 14. Za spravljanje gradiva v posameznih nadstropjih potrebne odprtine odra je treba kakor rove obbiti z deskami med nadstropji odra, in ti oboji morajo segati do spodnjega konca naprave za spravljanje in smejo biti tukaj ter v nadstropjih odprti le na tistih mestih, na katerih se vsakčas naklada ali snema blago, ki se spravlja. Prav tako se sme na najvišji odprtini odra pustiti brez ograje le tisto mesto, ki se rabi za snemanje spravljanega gradiva.

5. Lestve in stopnice.

§ 15. Lestve in stopnice je, preden se rabijo, preiskati gledé njihove varnosti. Najdene nedostatke je treba takoj odstraniti. Nadomeščati manjkajoče kline s pribitimi latvami ni dovoljeno.

Ako se naredi pri gradnjah, ki so višje nego eno nadstropje, komunikacija od nadstropja do nadstropja z lestvami, jih je namestiti vedno paroma, eno za hojo navzgor, drugo za hojo navzdol, in sicer kolikor moči tako, da se je obrniti pri hoji navzgor in navzdol vedno na isto stran; tudi morajo biti tako dolge, da presegajo oder nastropja, do katerega vodijo, za vsaj 1·5 m merjeno v smeri lestve.

Lestve ne smejo stati tako druga nad drugo, da bi padajoči predmeti mogli zadeti spodnjo lestvo.

Lestve morajo trdno stati na tleh in morajo biti vrhutega s sponami dobro pritrjene na odru. Na odrih se smejo lestve postavljati le na podlago vsaj 5 cm debelih hlodov.

Ako se rabijo izven odrovih nadstropij stoječe in neposrednje k enemu izmed njih vodeče lestve, se mora skrbeti za dovolj široki in varni pristop, oziroma izhod.

Dvojne lestve (slikarske, stopniške lestve in lestvice) morajo imeti pripravo, da ne gredó slučajno narazen.

6. Mostički.

§ 16. Mostičke je napravljati kolikor moči tako široke, da se moreta dve osebi izogniti.

Strmec mostičkov znašaj, ako moči, 1 : 3 ali manj, nikakor pa ne sme biti večji nego 1 : 2.

Dohodna ploskev mora dobiti počez zastopinjó narazen latve in se mora, ako je pot polzka, potrositi s pepelom, peskom ali čim drugim takim.

Na vsakem mostičku morajo biti na zunanji strani in ob oknih ali odprtinah vrat, ki so morda ob njem, nameščeni držaji; prav tako je napraviti držaje na notranji strani, ako je mostiček od zidovja oddaljen več nego 0·4 m.

7. Vrvi in verige.

§ 17. Pri stavbnih delih se smejo razen verig uporabljati le vitke vrvi iz konoplje, bombaža ali žice.

To, da so vrvi in verige brez pogréska, in nosilnost vrvi in verig je treba od časa do časa ugotoviti s strokovnjaško preiskavo. Poškodovane verige in

vrvi je treba takoj stvari primerno popraviti ali, ako se to ne dá z zadostno varnostjo, izmenjati.

Ne dovolj nosilne verige in vrvi je treba izključiti od rabe.

Za spravljane gradiva s spravljalnimi posodami se ne smejo rabiti vrvi z navadnimi kavljji.

8. Dvigalniki in vzdigala.

a) Vobče.

§ 18. Rabiti dvigalnike za gradivo za vožnjo oseb navzgor in navzdol ni dopustno. Samo ob gradnji vodnjakov in visokih dimnikov se smejo rabiti dvigalniki tudi za prevažanje oseb, ako nudijo za to zadostno varnost.

§ 19. Pri vseh dvigalnikih za gradivo morajo biti odprtine za nakladanje in razkladanje primerno zavarovane, da ne padejo vanje osebe in gradivo, in morajo biti zadostno svetle ali razsvetljene. Pri vsaki taki odprtini je napraviti razločno vidno svarilo, da se ne sme nagibati naprej in da je osebam prepovedano posluževati se dvigalnika.

§ 20. Pogonske mehanizme dvigalnikov, elevatorjev, žrjavov i. dr. r. je ograditi, ako niso zavarovani že po svoji legi. Vsa gonila zobatih koles, ki so v področju prometa ali so izpostavljena nename ravani dotiki, je treba zakriti.

Ako se rabijo električni dvigalniki, je treba vode, ki vodijo tok, pravtako kakor aparate varno opaziti, da se jih ne dotaknejo nepoklicane osebe.

Dvigalniki, elevatorji, in vse take vzdigalne priprave naj bodo take, da je izključena nevarnost za tiste osebe, ki imajo spodaj opravilo, če bi padlo gradivo v globino; v spodnjem nadstropju je napraviti primerno močno obrambno streho.

§ 21. Pod prosto visečimi bremenii je treba omejiti promet na neobhodno potrebno mero.

b) Dvigalniki za malto.

§ 22. Pri navadnih dvigalnikih za malto (kolo na vretenu z dvema na vrhah visečima posodama) mora biti vreteno tako visoko nad stojališčem delavcev, da ga tudi z izstegnjenimi rokami ne morejo doseči, ali vreteno je zakriti tako, da se ga delavci ne morejo dotakniti. Pred dvigalnikovo odprtino je na odru naložene stebre opremiti s pribitimi latvami (vznožnimi latvami) in v višini prsi napraviti počez

vod ali ročaj, za katerega se morejo voditelji vrvi oprijemati s prosto roko.

c) Žrjavi in vitli.

§ 23. Žrjave in vitle je treba opremiti z zaporno kljuko in tračno zavoro ali drugimi zanesljivo delujočimi zavornimi pripravami. Ako naj se spušča breme s svojo lastno težo, se mora pri dvojnih tečajih namestiti padajoča kljuka, ki brani, da se hitri tek ne sproži sam.

Premični žrjavi, na katerih so delavci, morajo dobiti dovolj varne in ograjene odre ali galerije, da ljudje in gradivo ne padejo z njih.

Na vsakem žrjavu je razločno vidno zabeležiti njegovo nosilnost v kilogramih.

9. Prevozne uredbe.

a) Premikalna služba.

§ 24. Kadar se premikajo železnični vozovi na obratnih tirih s človeško silo ali z uprežnimi živalimi, je treba pripraviti premikačem zavorna polena, zavorne coklje, podložne zagozde ali enake reči. Ako se premikajo na istem tiru hkratu še drugi vozovi s človeško silo, je treba imeti na razpolaganje delavca, ki naj hodi pred vozom, ki se premika, in naj pazi na to, da je dotična proga prosta in za obrat varna.

Ako se premika z uprežnimi živalimi, je uporabljati vsaj 2·5 m dolge vlačne verige ali vlačne vrvi. Ako se premika z uprežnimi živalimi na tirih, ki imajo strmec, je treba imeti na razpolaganje razen voditelja še vsaj enega delavca, ki mora premikajoče se vozove, ako treba, ustaviti s pripravnimi pripomočki.

Ako se vrši premikalna služba z motorno silo, naj bodo ukrenjene uredbe, ki so potrebne za reden železniški obrat.

§ 25. Na železnicah za gradivo, ki imajo strmec, je treba poskrbeti za zanesljivo zaviranje s tem, da se pripravi zadostno število vozil, ki se dadó zavirati.

§ 26. Vrtilne plošče in premikalni odri se morajo dati v svoji pravilni legi s primernimi pripravami zatrditi.

b) Prevoz težkih bremen.

§ 27. Težka bremena se morajo prevažati, ter nakladati in razkladati pod strokovnjaškim nadzorstvom. Za obratnovarno stanje prevozil in nakladal, vozil in vzdigal, tirov i. dr. e. r. je treba skrbeti

tako, da ne trpi škode niti varnost prometa niti varnost delavcev ali tujih oseb.

Za nakladanje in razkladanje uporabljene drkalne šine ali drkalne hlode je zavarovati, da slučajno ne zdrknejo ali se ne prevrnejo, in po zimi je ostrgati led ter jih potrositi s peskom, pepelom ali dr. r. Vozila je s primernimi pripravami zavarovati, da se ne prevrnejo.

§ 28. Preobrnili vozovi morajo imeti zanesljive priprave za aretoranje, s katerimi se dela brez nevarnosti.

§ 29. Kadar se prevažajo valjarji, cevi, cilindri, sodi i. dr. t. r., je treba ukreniti pripravne varstvene naredbe, da se ne zavalé.

10. Naredbe v notranjosti stavb.

§ 30. Da se zavarujejo delavci zoper nevarnosti padca v notranjem poslopju, je treba ali nosilce stropa (traverse, trame) neposrednje potem, ko se položijo, popolno zakriti ali odprtine v obzidnih stenah, ki vodijo k nepokritim tramom, prav tako kakor tiste odprtine, ki vodijo naravnost v dvore, rove in nedovršena stopnišča, varno zagraditi.

Pri že zastavljenih stopnicah je treba napraviti začasne varnostne držaje, dokler niso narejeni dokončni stopniški držaji.

Zveze (hodniki, stopnice) pod prostori brez stropov je opremiti z obrambnimi stropi zoper predmete, ki bi padli nanje.

Ako naj se na strop s trami (Sturzdecke) navozi ali naloži gradivo, se morajo za to narediti hodniki ali popolen tlak iz tramov.

11. Strešna dela in slična nevarna dela.

§ 31. Pri nevarnih delih, zlasti pri pokrivanju streh in pri spravljanju snega s streh, pri instalacijah strelovodov, pri nevarnih kleparskih in steklarskih delih je treba delavce opremiti z varnostnim pasom in z vrvjo.

Kadar se pokrivajo steklene strehe na novo, se mora pod njimi postaviti z deskami trdno pokrit oder; odpadki stekla se morajo takoj odstraniti.

12. Podiranje.

§ 32. Kadar se podira, praviloma ni dopustno prevreči cele dele zidovja.

Samo prosto stoječi zidovi, stene ob slemenu, peči (ognjišča) i. dr. t. se smejo, če stojé osamljene, pod stalnim strokovnjaškim vodstvom prevreči ali razstreliti.

Tudi oboki se smejo podirati le pod stalnim strokovnjaškim vodstvom. Prostor, ki je pod obokom ki naj se poruši, je treba zapreti in, če zahteva konstrukcija oboka, je treba obok primerno podvleči.

Zgradbe, ki izgubé svojo oporo, če se porušijo stične stavbe, se morajo strokovnjaško zavarovati.

Da se zabrani nadležno razvijanje prahu, je treba zidovje in sipino večkrat poškopiti in ob spuščanju sipine porabljeni lesene cevi, ki se iztekajo na spodnjem koncu v odprto vrečo.

13. Drugačni varnostni predpisi.

§ 33. V delovnih urah, ki pridejo v temo, je treba delovna mesta ter njihove dohode zadostno razsvetliti; prav tako je poskrbeti za primerno razsvetljavo vseh delovnih mest, ki niso dosti svetla.

Vodilne žice električne razsvetljave je docela osamiti v obrambo, da se jih kdo ne dotakne.

Vsa razsvetila se morajo varno obesiti. Svetilnice za lahko hlapno gorivo z žigalniki, nameščenimi pod shranko svetilne snovi, je vrhu tega obesiti tako, da se ta shranka ne more preveč razgreti. V prostorih, v katerih se mudé delavci trajno, se ne smejo hraniti take svetilnice ter zanje uporabljeno gorivo.

§ 34. Pri delih, ki bi mogla biti nevarna očem dotičnih delavcev, je dati delavcem branilne očali, branilne zaščite ali krinke. V obrambo drugih delavcev, ki imajo opravilo v bližini, je napraviti, ako treba, branilne stene ali branilne mreže.

Delavcem, za katere je vsled njihovega opravila posebna nevarnost s tem, da si premočijo ali poškodujejo noge, je dati namenu primerna obuvala.

Delavce, ki imajo opraviti s prevažanjem ostro-robatih ali ostrih predmetov, je opremiti s trdnim ročnim usnjem ali z rokavicami iz odporne tvarine.

§ 35. Metanje stavbnega gradiva („podajanje“) je dopustno le v pritličju. Spravljanje opeke po delavcih, stoječih na lestvah, je dovoljeno k večjemu od nadstropja do nadstropja.

§ 36. Kjer je naloženo gradivo v večji množini drugo nad drugim, je s pripravnimi naredbami poskrbeti, da se naloženo blago ne zruši.

§ 37. Popravila na poslopih (beljenje, ometa-vanje, pleskanje zunanjih okvirov oken i. dr. r.) se smejo izvrševati na navadnih lestvah le na pritličnih ali na enonadstropnih poslopih; na večnadstropnih poslopih je uporabljati iz zidu moleče, lestvične ali viseče odre.

§ 38. Vsa delovna orodja in strojne uredbe, ki se rabijo pri stavbnih delih, je vzdrževati vedno v dobrem in povsem uporabnem stanju.

§ 39. Najstrožje je prepovedano hoditi na odre osebam, ki nimajo opravila pri stavbi, n. pr. da do-našajo jedila in pijače.

§ 40. Osebe, o katerih je delodajalcu znano, da trpé na božjasti, krčih, občasnih napadih omed-levice, omotici, da so priglube ali da imajo druge telesne slabosti ali hibe v taki meri, da bi bile zaradi tega pri določenih delih izpostavljene izredni ne-varnosti, se ne smejo porabljati za dela te vrste. Pijance je sploh zavračati od dela.

Hudo noseče ženske se smejo porabljati le za lažja dela, nikdar pa ne na lestvah in na dvigalnikih za gradivo.

II. Predpisi v varstvo zdravja.

§ 41. Na staviščih, kjer dela več nego deset delavcev in kjer dopuščajo prostorne razmere, je narediti številu delavcev primerno veliko stanišče, ki se dá v potrebi kuriti in kjer je ukreniti za izvršitev prve pomoči potrebne priprave.

§ 42. Na vsakem stavišču naj se poskrbi za do-bavo zadostnih množin sveže pitne vode in sicer v vseh nadstropjih, v katerih se dela, ter naj se pri-pravijo pitne posode.

§ 43. Na vsakem stavišču je napraviti številu delavcev in zdravstvenim predpisom primerno stra-nišče. Stranišča je urediti tako, da se od zunaj ne more gledati vanja; ako dela več nego deset oseb, jih je ločiti po spolu delavcev in zaznamovati z napisi.

Stranišča in pisoarje je treba vzdrževati vedno v snažnem stanju in kolikor moči brez smrada ter jih po potrebi razkuževati.

§ 44. Prostori, ki se izsušavajo s kurilnimi pri-pravami brez odvoda dima, se delavcem ne smejo dati, niti da bi delali, niti da bi se mudili v njih.

§ 45. Za prvo pomoč ob nezgodah morajo biti na staviščih, na katerih dela več nego deset delavcev, in na staviščih, ki so več nego en kilometer oddaljena od bližnje lekarnice, brez ozira na število delavcev, ki imajo opravila, pripravljene omare s pomočki za ustavljanje krvi in z antiseptičskimi pomočki ter s potrebnimi obvezili in okrepčili.

§ 46. Imena in stanovališča zdravnikov bol-niških blagajnic je delavcem naznaniti z lepaki na staviščih.

III. Končni predpisi.

§ 47. Naslednje predpise za vedenje delavcev jim je po polni vsebini naznaniti in v ta namen vsaj z nabitim oznanilom na obče dostopnem mestu sta-višča, po potrebi tudi na več mestih, trajno in raz-ločno čitno narediti vidne.

Na točko 22 (naznanila o nezgodah) je treba vsakega delavca ob njegovem vstopu v delo posebej opozoriti.

1. Prepovedano je orodje, les, opeko, kamne in druge težke predmete metati z odrov ali sicer z zgradbe.

2. Spone je treba rahljati tako, da niti ne od-skočijo niti se ne zalučajo strani.

3. Vsako samolastno odstranjevanje delov odra, lestev, stebrov, vodov, spon, stolic, položkov itd. kakor sploh vsako samolastno izpreminjanje na obratnih uredbah je prepovedano.

4. Ob navijanju in spuščanju visečih odrov je ravnati z vitlovimi pripravami tako enakomerno, da oder nikdar ni poševen. Kljuge vitlov je izven časa uporabe pritrditi ali sneti.

5. Muditi se v opoldanskem odmoru na odrih — izvzemši visoke odre stolpov in peči — je nedo-pustno.

6. Pod odprtinami odrov, določenimi za dvi-galnike za gradivo, ni dopuščeno, da bi se mudile osebe, kadar se dvigalnik obratuje. V času, dokler se tak dvigalnik ne obratuje, mora biti rov popolnoma zaprt.

7. Kadar se rabijo vzdigala, je treba breme skrbno in zanesljivo pritrditi, oziroma tako položiti, da naloženo blago ne more pasti z vzdigala.

Posode za spravljanje se ne smejo tako napolnjevati, da bi moglo, kadar se zibajo, naloženo blago pasti z njih ali pljuskniti čez.

8. Malta se mora vlivati v brente in sode tako, da se kolikor moči zabrani škropljenje.

9. Kadar se spušča kako breme z žrjavi in villi, se sme zavora šele spustiti, ko so se kljuke snele ali, kjer se to ne dá, ko so delavci stopili stran.

Loviti kljuke vitlov, ki se vrté, ni dopustno.

Kadar se navija breme, naj leži zaporna kljuka vedno v zapornem kolesu.

10. Ob premikanju železniških voz se morajo delavci posluževati pripravljenih zavornih polen, zavornih cokelj, podložnih zagozd i. dr. t. r.

Kadar se premika s človeško silo, ne smejo premikači nikdar spredaj riniti in nikdar po šinah hoditi. Ako se premikajo po istem tiru hkratu še drugi vozovi, smejo premikači riniti le na dolžinski strani voz in ne smejo nikdar stopiti med nje.

Kadar se premika z uprežnimi živalimi, naj se vodijo te živali vedno z roko in kolikor moči izven tira.

11. Vrtilne plošče in premikalni odri se morajo, preden se pelje čez nje, zavarovati v njihovi pravilni legi.

12. Na tirih stoječe železniške vozove je treba, kadar stojé mirno, pritrditi tako, da se ne morejo sami začeti premikati.

13. Ob prevažanju težjih bremen po tirih, ki imajo strmec, in v mejah stavišč, je ravnati s posebno previdnostjo.

14. Delavci so dolžni pri nevarnih delih, zlasti pri pokrivanju streh in spravljanju snega z njih, potem pri instalacijah strelododov, pri nevarnih kleparskih in steklarskih delih posluževati se njim pripravljenih varnostnih prepasov in vrvi. Take vrvi se morajo, če ne omogočujejo posebne uredbe na strehi, da bi se pritrdile, varno pritrditi na obrtno običajnem lestvičnem odru.

15. Hoditi na nerazsvetljene stavbne predmete je nedopustno.

16. Svetilnice za lahkohlapna goriva z žgalniki, nameščenimi pod shranko za svetilo, je obesiti in

nositi tako, da se ta shranka ne razgreje preveč. V prostore, ki služijo za shrambo takih svetilnic ter zanje uporabljene svetilne snovi, se sme stopiti le za kratek čas.

17. V prostore, ki se izsušavajo s kurilnimi pripravami brez odvoda dima, se sme stopiti le, če so vrata in okna odprta in le za prav kratko časa.

18. Pri delih, ki bi mogla biti nevarna za oči dotičnih delavcev, se morajo delavci posluževati pripravljenih branilnih očal, branilnih zaščit ali krink.

19. Vsako poškodbo ali očitno prikazen na obratnih uredbah je takoj naznaniti organu, kateremu je podjetnik poveril nadzorstvo.

20. Rabiti delovne in branilne priprave za druge namene nego za tiste, za katere so določene, je nedopustno.

21. Delavcem je prepovedano na delovnih orodjih, strojnih uredbah, električnih vodih i. dr. t. r., kojih strežba, raba ali vzdrževanje ni naloženo njim, imeti kaj opraviti in z opravili, ki nasprotujejo stavbnemu obratu, z igračami, nagajanjem, prepiranjem in drugimi nagajivimi dejanji spravljeni v nevarnost sebe ali druge.

22. Vsako obratno nezgodo mora tisti, ki ga je zadela, ali če bi dotičnik tega ne mogel storiti, priče nezgode takoj naznaniti predstojnemu nadzornemu organu.

§ 48. Prestopki določil tega ukaza se kaznujejo, če ne spadajo pod obči kazenski zakon ali pod kazenska določila obrtnega reda ali pod kazenska določila stavbnega reda, po ministrstvenem ukazu z dne 30. septembra 1857. l. (drž. zak. št. 198), z denarnimi kaznimi od 2 do 200 K ali z zaporom od 6 ur do 14 dni.

§ 49. Ta ukaz dobi moč 1. dne marca 1907. l.

Bienert s. r.

Fort s. r.

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru,

izhaja tudi v letu 1907. v nemškem, češkem, italijanskem, hrvaškem, poljskem, rumunskem, maloruskem in slovenskem jeziku.

Naročnina za celi letnik 1907 državnega zakonika v vsaki teh osmih izdaj znaša za en izvod — bodisi, da se hodi ponj ali da se ta izvod pošilja poštne prosto — 8 K.

Naročevati je treba v založbi c. kr. dvorne in državne tiskarnice na Dunaju, I. okraj, Singerstraße št. 26, kjer se dobivajo tudi posamezni letniki in posamezni kosi državnega zakonika.

Ker se državni zakonik naročnikom oddaja, oziroma pošilja samó, če se je plačala prej letna naročnina zanj, je ob enem naročilu priložiti zanj pripadajoči znesek; da se more hitro in brez pritožb vročevati po c. kr. pošti, je poleg natančnega naslova stanovanjskega povedati tudi dotični poštni dostavni okraj.

Posamezni letniki nemške izdaje se dobivajo:

Letnik 1849. za	4 K 20 h	Letnik 1869. za	6 K — h	Letnik 1889. za	6 K — h
1850.	10 „ 50 „	1870.	2 „ 80 „	1890.	5 „ 40 „
1851.	2 „ 60 „	1871.	4 „ — „	1891.	6 „ — „
1852.	5 „ 20 „	1872.	6 „ 40 „	1892.	10 „ — „
1853.	6 „ 30 „	1873.	6 „ 60 „	1893.	6 „ — „
1854.	8 „ 40 „	1874.	4 „ 60 „	1894.	6 „ — „
1855.	4 „ 70 „	1875.	4 „ — „	1895.	7 „ — „
1856.	4 „ 90 „	1876.	3 „ — „	1896.	7 „ — „
1857.	5 „ 70 „	1877.	2 „ — „	1897.	15 „ — „
1858.	4 „ 80 „	1878.	4 „ 60 „	1898.	6 „ — „
1859.	4 „ — „	1879.	4 „ 60 „	1899.	10 „ — „
1860.	3 „ 40 „	1880.	4 „ 40 „	1900.	7 „ — „
1861.	3 „ — „	1881.	4 „ 40 „	1901.	6 „ — „
1862.	2 „ 80 „	1882.	6 „ — „	1902.	7 „ 50 „
1863.	2 „ 80 „	1883.	5 „ — „	1903.	9 „ — „
1864.	2 „ 80 „	1884.	5 „ — „	1904.	5 „ — „
1865.	4 „ — „	1885.	3 „ 60 „	1905.	6 „ — „
1866.	4 „ 40 „	1886.	4 „ 60 „	1906.	12 „ — „
1867.	4 „ — „	1887.	5 „ — „		
1868.	4 „ — „	1888.	8 „ 40 „		

Posamezni letniki v drugih sedmih jezikih počenši z l. 1870. se dobivajo po istih cenah, kakor nemška izdaja.

Ako se naroči vsaj 10, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika na enkrat, se dovoli 20% popusta, ako se naroči vsaj 25, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika na enkrat, 25% popusta, in ako se naroči vsaj 35, toda poljubnih celotnih letnikov državnega zakonika na enkrat, 30% popusta.

NB. Tisti kosi državnega zakonika nemške izdaje, ki naročniku celó niso došli ali pa so mu došli nedostatni, naj se reklamirajo najdalje v štirih tednih potem, ko so izšli, in kosi nemških izdaj najdalje v šestih tednih po izdaji kazal in naslovnega lista k posameznim izdajam naravnost v c. kr. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju, III. okraj, Rennweg št. 16.

Kadar ta rok izteče, se bodo kosi državnega zakonika izročevali brez izjeme samo proti plačilu prodajne cene ($\frac{1}{4}$ pole = 2 strani po 2 h).

Ker so v nemški izdaji vsi letniki od l. 1849. naprej, in v izdajah ostalih sedmih jezikov vsi letniki od leta 1870. naprej popolnoma dopolnjeni, se dobiva ne samó vsak posamezni letnik za zgoraj omenjeno prodajno ceno, ampak tudi vsak posamezni kos vseh teh letnikov za prodajno ceno ($\frac{1}{4}$ pole = 2 strani po 2 h) iz zaloge c. kr. dvorne in državne tiskarnice na Dunaju, I., Singerstraße št. 26; s tem je vsakemu moči dopolniti nedostatne (pomanjkljive) letnike ter si liste urediti po tvarini.